

Determination of readiness and expectation regarding the e-learning process in first year students of vocational school of health services

Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu 1. sınıf öğrencilerinde e-öğrenme sürecine ilişkin hazır bulunuşluk ve beklentinin belirlenmesi

Yavuz Tanrikulu¹, Gözdenur Tanrikulu², Özlem Tikit³

¹ Öğr.Gör. Lokman Hekim Üniversitesi, İlk ve Acil Yardım Programı, yavuz.tanrikulu@lokmanhekim.edu.tr, 0000-0003-1869-5149.

² Öğr.Gör. Lokman Hekim Üniversitesi, Diyaliz Programı, gozdenur.tanrikulu@lokmanhekim.edu.tr, 0000-0001-9110-8612.

³ Arş.Gör. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Yönetimi ABD,ozlemtikit@gmail.com, 0000-0003-1976-9189

ABSTRACT

Aim: The COVID-19 pandemic, which has affected the world, has also affected education and the adaptation process of students to distance education has gained importance. **Materials and Methods:** With this study, it is aimed to determine the readiness and expectation of the first grade students of Health Services Vocational School regarding the e-learning process. The sample of the study consists of 271 first year students in the Health Services Vocational School of a foundation university. For data collection, information form "Readiness and Expectation Scale for the E-Learning Process" which is likert type and consists 26 items is created and used by the researchers. Data analysis was evaluated with Mann Whitney U and Kruskal Wallis tests. In the findings of the study, there was no significant difference according to the variables of gender and the department they studied, but a significant difference was found according to the age variable. **Result:** It was observed that readiness and expectation regarding the e-learning process were more meaningful in students with medium level internet use, and higher in students whose computer use knowledge was medium and sufficient. **Conclusions:** In our study, the readiness and expectation scale mean scores of the students in the e-learning process were found to be high.

ÖZ

Amaç: Dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemisi, eğitimi de etkilemiş ve öğrencilerin uzaktan eğitime adaptasyon süreci önem kazanmıştır. Bu çalışma ile Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu 1. Sınıf öğrencilerinde e-öğrenme sürecine ilişkin hazır bulunuşluk ve beklentinin belirlenmesi amaçlanmıştır. **Gereç ve yöntem:** Araştırmanın örneklemini bir vakıf üniversitesinin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'ndaki 271 birinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan bilgi formu ve 26 maddeden oluşan likert tipi "E- Öğrenme Sürecine İlişkin Hazır Bulunuşluk ve Beklenti Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizi Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleriyle değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Araştırma bulgularında öğrencilerin cinsiyet ve okudukları bölüm değişkenine göre anlamlı fark bulunmazken yaş değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur. E- öğrenme sürecine ilişkin hazır bulunuşluk ve beklentinin internet kullanımı orta düzey olan öğrencilerde daha anlamlı ve bilgisayar kullanım bilgisinin orta ve yeterli düzeyde olduğu öğrencilerde yüksek olduğu görülmüştür. **Sonuç:** Çalışmamızda öğrencilerin e-öğrenme sürecindeki hazır bulunuşluk ve beklenti ölçeği puan ortalamaları yüksek bulunmuştur.

ARTICLE INFO/MAKALE BİLGİSİ

Key Words: Education, e-Learning, Health, Student

Anahtar Kelimeler: Eğitim, e-Öğrenme, Sağlık, Öğrenci

DOI: 10.5281/zenodo.5819049

Corresponding Author/Sorumlu Yazar: Lokman Hekim Üniversitesi, yavuz.tanrikulu@lokman-hekim.edu.tr, 0000-0003-1869-5149

Received Date/Gönderme Tarihi: 14.12.2021

Accepted Date/Kabul Tarihi: 31.12.2021

Published Online/Yayımlanma Tarihi: 31.12.2021

GİRİŞ

Şiddetli akut solunum sendromu olarak nitelendirilen COVID-19 (SARS-CoV-2) dünya genelinde yüz binlerce insanı etkilemiş ve Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 13 Mart 2020'de pandemi olarak tanımlanmıştır. 100'den fazla ülke ve milyonlarca insan bu pandemiden etkilenmiş olup DSÖ ve devletler önlemler almıştır (1). Devletler halkları için her gün çeşitli önlemler ve yasaklar açıklarken, pandemiden en çok etkilenen grup ise sağlık çalışanları ve öğrenciler olmuştur. Bu nedenle COVID 19 salgınından en çok etkilenen alanlardan biri de eğitim

olmuştur (2). Dünya genelinde bütün okullar kapanmış, 191 ülke de 1,5 milyondan fazla öğrencinin eğitimi askıya alınmıştır. Öğrenciler pandemiden dolayı sosyal izolasyon yaşadıkları için eğitimlerine kısa süre devam edememişlerdir (3).

Alanlarında deneyimli olan öğretmenler ve akademisyenler kendilerini bir anda en iyi çözüm yöntemi olduğu düşünülen e-öğrenmenin (uzaktan eğitim sistemi) içinde bulmuşlardır (4). E-öğrenme, COVID-19'un pandemik krizi nedeniyle dünyadaki eğitimin ve okullar, kolejler, üniversiteler gibi tüm eğitim kurumlarının zorunlu bileşeni haline gelmiştir (2).

Öğrencilerin istedikleri zaman istedikleri konumdan, internet bağlantısı bulunan bir cihaz ile bireysel olarak gerçekleştirilen öğretim platformu olarak tanımlanmış olan E-öğrenme ye (5) eğitimci ve öğrenciler alt yapı hazırlığı olmadan bir gece de geçiş yapmışlardır. Eğitim faaliyetlerinde dijital platformun kullanılması yüksek öğretim kurumları için yeni bir uygulama olmasa da çeşitli tepkilere ve zorluklara neden olmuştur (6). Eğitim kurumları ve öğrenciler tarafından yeterli hazırlık yapılamamıştır. Özellikle öğrenciler yüz yüze ve sorumlulukları olan bir eğitim sisteminden; özgür ve isteğe bağlı olan bir eğitim modeline geçiş yapmakta zorlanmışlardır (7). Birçok öğrenci e-öğrenme modelini tatil olarak nitelendirmiş ve bu sebeple öğrencilerden beklenen hedeflere ulaşmada bir belirsizlik meydana gelmiştir (8). Ancak öğrenciler açısından e-öğrenmenin olumlu yönleri de bulunmaktadır. Öğrenciler okula gitmek zorunda kalmadan ev ortamında rahat ve konforlu şekilde ders görebilmektedir. Fakat olumsuz etkileri ise öğrencilerin okul ortamında olmaması onları rehavete sürüklemekte ve okul ciddiyetini öğrencilerde uyandırmamaktadır. Öğrencilerin öğrenme motivasyonlarının korunması için okul disiplininin olması gerektiğini savunan çalışmalar varken; tam aksine öğrenme motivasyonunun istenilen ortamda ve koşullarda mümkün olduğunu belirten çalışmalarda mevcuttur (9).

Öğrenciler yaşadıkları değişiklik nedeniyle özellikle e-öğrenmenin ilk dönemlerinde derslere konsantre olmakta oldukça zorlanmışlardır. Eğitimcilerin ortak amacı e-öğrenmenin en verimli şekilde sürdürülmesi olarak belirlenmiştir (10). Okullar ve öğretmenler, öğrenciler için yeterli teknoloji ve kaynak tahsisine odaklanmışlardır. Bu sebeple eğitici ve yöneticiler e-öğrenmenin güçlü ve zayıf noktalarını belirlemek için planlamalar yapmaktadır (11). Fakat pandemi nedeniyle e- öğrenme kararı bütün öğrenciler için adil olmayarak eğitimde eşitsizliğe yol açmıştır. Öğrenciler online ortamda eğitim alırken internet erişimini sağlayamama, internet erişimini sağlayan cihaz yetersizliği, bilgisayar ve internet kullanım bilgi düzeylerinde farklılık olması vb. nedenlerle zorluklar yaşamışlardır. Teknoloji temeli iyi olan kurumlar online eğitime kolayca uyum sağlarken, temeli iyi olmayan okullar online eğitime uyumda zorlanmışlardır. Özellikle uygulamalı dersleri olan bölümler için bu durum daha da karmaşık hale gelmiştir (12). Örneğin tıp, diş hekimliği, hemşirelik, vb. bölümler için uygulamalar vazgeçilmez bir eğitim stili olarak yer almaktadır (13). Öğrenciler uygulamalarını çeşitli video ve ödevler ile tamamlamak zorunda kalmıştır (14). Öğrenciler ve ailelerinin en büyük korkuları öğrencilerin akademik anlamda yıl kaybetmeleri ve yeterli bilgi düzeyine ulaşamayacakları olarak görülmüştür (15). Uzaktan eğitime başlayan öğrenciler için hazır bulunuşluk ve beklentinin belirlenmesi de bu süreçte eğitimlerinin etkin bir şekilde devam

edebilmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu çalışmada COVID-19 salgın hastalığından kaynaklı eğitim ve öğretim sisteminin değişmesinden etkilenen bir vakıf üniversitesinin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu 1. Sınıf öğrencilerinde e-öğrenme sürecine ilişkin hazır bulunuşluk ve beklentilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın tipi

Çalışma bir vakıf üniversitesinin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulundaki 1. sınıf öğrencileri ile tanımlayıcı araştırma türünde yapılmıştır.

Araştırmanın evreni ve örneklemi

Bu araştırmanın evrenini bir vakıf üniversitesinin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören 1.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır (N= 450) Örnekleme büyüklüğünün hesaplanmasında evrenin bilindiği durumlarda olayın görülüş sıklığına göre örnekleme alınacak birey sayısının hesaplanmasından yararlanılarak hesaplama yapılmıştır. Formülde güven düzeyi %95 ve sapma $d=0.05$ kabul edilmiştir. Araştırmanın örneklemi 271 olarak hesaplanmıştır.

Veri toplama araçları

Araştırmada Bilgi Formu ve E- Öğrenme Sürecine İlişkin Hazır Bulunuşluk ve Beklenti Ölçeği kullanılmıştır.

Bilgi formu: Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda geliştirilen yaş, cinsiyet, bölüm, bilgisayara sahip olma, internet erişiminin sağlandığı yer, internet erişiminin sağlandığı cihaz/cihazlar, bilgisayar kullanımında bilgi düzeyi ve internet kullanımında bilgi düzeyi olmak üzere toplamda 8 sorudan oluşan bir formudur (2,5,8,9).

E- öğrenme sürecine ilişkin hazır bulunuşluk ve beklenti ölçeği: Ölçek Gülbahar (2012) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek "Kişisel Özellikler" boyutunda 4, "Teknolojiye Erişim" boyutunda 4, "Teknik Beceriler" boyutunda 8, "Motivasyon ve Tutum" boyutunda 4 ve son olarak "Başarıyı Etkileyen Faktörler" boyutunda 6 soru olmak üzere toplam 5 boyut ve 26 sorudan oluşmaktadır. Ölçekte 5-Hemen hemen her zaman, 4-Sık sık, 3- Zaman zaman, 2-Nadiren ve 1-Hemen hemen hiçbir zaman olmak üzere 5'li likert tipi derecelendirme uygulanmıştır. Ölçeğin tamamına ait Cronbach alfa güvenirlik katsayısı ise .93'tür. Bu çalışmada da Cronbach alpha değeri .91 olarak bulunmuştur (16).

Verilerin toplanması ve analizi

Çalışma bir vakıf üniversitesinin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda öğrenim görmekte olan 1. sınıf

Tablo 1. E-öğrenme sürecine ilişkin hazır bulunuşluk ve beklenti ölçeği ve alt boyutlarına ilişkin puan ortalamaları (n=271)

Ölçek Alt Boyutları	Min	Max	Ort	Ss
Kişisel Özellikler	4.00	20.00	13.27	3.53
Teknolojiye Erişim	4.00	20.00	14.82	4.50
Teknik beceriler	8.00	40.00	31.45	7.29
Motivasyon ve Tutum	4.00	20.00	12.64	4.31
Başarıyı Etkileyen Faktörler	10.00	30.00	24.40	3.96
Ölçek toplam	31.00	130.00	96.61	18.10

Min= Minimum değer Max= Maximum değer Ort = ortalama Ss=Standart sapma

öğrencilerle yapılmıştır. Gelişigüzel örnekleme yöntemi kullanılarak çevrimiçi elektronik form aracılığıyla Ekim 2020- Aralık 2020 tarihleri arasında veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin, bilgisayar ortamında istatistiksel analizi SPSS 22.0 programında yapılmıştır. Verilerin normal dağılımlarının belirlenmesi için Kolmogorov-Smirnov testi yapılmıştır. Test sonucuna göre verilerin normal dağılıma uymadığı görülmüş ve analizlerde Mann Whitney U testi ile Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır. Anlamlı olan farklılıkların grubunu belirlemek için dağılımlar homojen olmadığı için Tamhane's T2 çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir.

ARAŞTIRMANIN ETİK BOYUTU

Bir Üniversitenin Girişimsel Olmayan Etik Kurulu'ndan 26 Ekim 2020 tarihinde etik onay alınmıştır. (Kod No. 2020082). Çalışmanın yapılmış olduğu üniversitenin müdürlüğünden onay alınmıştır. Ölçek izinleri tamamlandıktan çalışmaya katılmayı onaylayan öğrenciler ile çalışma tamamlanmıştır.

Tablo 2. Sosyodemografik özelliklerine göre e-öğrenme sürecine ilişkin hazır bulunuşluk ve beklenti ölçeği puan analizleri (n=271)

Sosyodemografik Özellikler	E-Öğrenme Sürecine İlişkin Hazır Bulunuşluk ve Beklenti Ölçeği		
	n	%	Ort ± Ss
Yaş			
17-25	252	93.0	95.73±17.98
26 ve üzeri	19	7.0	109.61±15.17
		U=1.2474	
		p=0.002*	
Cinsiyet			
Kadın	190	70.1	96.58±17.96
Erkek	81	29.9	96.67±18.52
		U=7.645	
		p=0.933	
Bölüm			
Ameliyathane Hizmetleri	16	5.9	92.06±22.83
Ağız Diş Sağlığı	36	13.3	93.77±19.24
Anestezi	40	14.8	96.27±19.53
Diyaliz	24	8.9	93.91±13.87
Diş Protez Teknolojisi	16	5.9	101.00±18.82
Eczane Hizmetleri	21	7.7	92.09±20.66
İlk ve Acil Yardım	30	11.1	94.96±18.65
Tıbbi Görüntüleme Teknikleri	46	17.0	102.39±13.80
Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	32	11.8	98.50±14.28
Yaşlı Bakım	10	3.7	96.80±26.43
		KW=8.606	
		p=0.474	

n= kişi sayısı; %= yüzdelik; Ort= ortalama; Ss=standart sapma; U=Mann Whitney U testi; KW=Kruskall Wallis testi; p=anlamlılık <0.05 * p<0.05

BULGULAR

Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu 1. sınıf öğrencilerinin e-öğrenme sürecine ilişkin hazır bulunuşluk ve beklenti ölçeği toplam puan ortalaması 96.61±18.10 olup yüksek düzeyde bulunmuştur. Ölçeğin kişisel özellikler alt boyut puan ortalaması 13.27±3.53, teknolojiye erişim alt boyut puan ortalaması 14.82±4.50, teknik beceriler alt boyut puan ortalaması 31.45±7.29, motivasyon ve tutum alt boyut puan ortalaması 12.64±4.31, başarıyı etkileyen faktörlerin alt boyut puan ortalaması 24.40±3.96'dır (Tablo 1).

Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu 1. Sınıf Öğrencilerinin %93'ü 17-25 yaş arasında olup %70.1'i kadın öğrencilerden oluşmuştur. Çalışmaya 10 bölümden öğrenciler katılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin %17.0'ını tıbbi görüntüleme bölümünde öğrenim görmektedir (Tablo 2). Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu 1. sınıf öğrencilerinin cinsiyet ve bölüm değişkenlerine göre e-öğrenme sürecine ilişkin hazır bulunuşluk ve beklenti arasında istatistiksel olarak

anlamli bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Ancak yaş değişkeni ile göre e-öğrenme sürecine ilişkin hazır bulunuşluk ve beklenti arasında istatistiksel olarak anlamli bir fark bulunmuştur ($U=1.24$ $p=0.002$).

Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu 1. sınıf öğrencilerinin %87.1'i bilgisayara sahiptir ve %67.2'si bilgisayar üzerinden internete erişimine ulaşmaktadır. Ayrıca öğrencilerin %94.5'i internet erişimini evden sağlamaktadır. Öğrencilerin %50.9'unun bilgisayar kullanım bilgi düzeyi orta ve %52'sinin internet kullanım bilgi düzeyleri yeterlidir. Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu 1. sınıf öğrencilerinin bilgisayara sahip olma durumu, internete erişimin sağlandığı yer, internet erişiminin sağlandığı cihaz, bilgisayar kullanım düzeyleri ve internet kullanım düzeyleri arasında anlamli bir fark vardır (Tablo 3.). İnternet kullanımı orta düzey olan öğrencilerin bilgi düzeyi yeterli ve yetersiz olan öğrencilere göre e-öğrenme sürecine ilişkin hazır bulunuşluk ve beklentileri daha anlamli bulunmuştur. Çalışmamızda bilgisayar kullanım düzeyi orta ve yeterli olan öğrencilerin yetersiz olanlara göre e-Öğrenme sürecine ilişkin hazır bulunuşluk ve beklentilerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İnternet erişimini bilgisayar üzerinden sağlayan öğrencilerin telefon

kullanan öğrencilere göre anlamlilik düzeyleri yüksektir. Ancak tablet ve televizyon kullanan öğrencilerin arasında anlamli bir fark bulunmamıştır.

TARTIŞMA

Çalışmada Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu 1. sınıf öğrencilerinin e-öğrenme sürecine ilişkin hazır bulunuşluk ve beklentinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda cinsiyetin e-öğrenmeye ilişkin hazır bulunuşluk ve beklentiler konusunda ayrı bir faktör olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Hung ve arkadaşları (2010) çevrimiçi öğrenme hazır bulunuşluğu açısından farklı lisans dallarında eğitim gören öğrencilerle yaptıkları çalışmada çevrimiçi öğrenmeye hazır bulunuşluk bakımından erkek ve kadın cinsiyetlerinin sonuçları benzer bulunmuştur (17). Paechter, Maier ve Macher'in (2010) Avusturya'da öğrenciler ile yürüttüğü çalışmada da cinsiyetin e-öğrenmeye yönelik beklenti, tercih ve memnuniyetleri üzerinde anlamli bir farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşılmıştır (18). Korkmaz, Çakır ve Tan (2015)'in yaptıkları çalışmada e-öğrenme sürecine ilişkin hazır bulunuşluk ve beklenti düzeyleri incelenmiş ve çalışmada teknik beceriler dışında cinsiyet değişkenine göre bir fark gözlenmemiştir (19). Adnan ve

Tablo 3. İnternet kullanımı ve teknoloji bilgisine göre e-öğrenme sürecine ilişkin hazır bulunuşluk ve beklenti ölçeği puan analizleri (n=271)

İnternet Kullanımı ve Teknoloji Bilgisi	E-Öğrenme Sürecine İlişkin Hazır Bulunuşluk ve Beklenti Ölçeği		
	n	%	Ort ± Ss
Bilgisayara sahip olma durumu			
Evet	236	87.1	99.22±16.55
Hayır	35	12.5	79.02±18.51
		U= 1.6111	
		p=0.001*	
İnternet erişiminin sağlandığı yer			
Ev	256	94.5	97.64 ±16.99
Diğer (kafe, komşu, internet kafe vb.)	15	5.5	78.93±26.56
		U= 1.083	
		p=0.005*	
İnternet Erişiminin Sağlandığı Cihaz			
Bilgisayar	182	67.2	99.84±16.88
Telefon	184	31.0	90.27±18.58
Tablet	5	1.8	84.40±24.07
		KW=19.001	
		p=0.001*	
Bilgisayar kullanım bilgi düzeyi			
Yetersiz	20	7.4	74.05±19.00
Orta	138	50.9	93.12±16.62
Yeterli	113	41.7	104.86±14.69
		KW=53.439	
		p=0.001*	
İnternet kullanma bilgi düzeyi			
Yetersiz	12	4.4	71.75±19.00
Orta	118	43.5	90.22±17.28
Yeterli	141	52.0	104.07±14.50
		KW=55.181	
		p=0.001*	

Boz Yaman (2017)'de yaptıkları çalışmada e-öğrenmeye dair beklenti, hazır bulunuşluk ve memnuniyet durumları incelenmiş ve erkekler ve kadınlar arasında genel istatistikte anlamlı farklılık bulunmamıştır (20). Bu çalışmaların aksine Fidan (2016)'nın yaptığı çalışmada uzaktan eğitim gören öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları incelenmiş ve erkek öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları kadın öğrencilere göre yüksek bulunmuştur (21). Olcay ve arkadaşları (2018) da turizm eğitimi alan öğrencilerin elektronik öğrenmeye hazır bulunuşluklarına yönelik yaptığı çalışmada erkek öğrencilerin elektronik öğrenmeye hazır bulunuşluk durumlarının yüksek olduğu saptanmıştır (22). Yılmaz, Sezer ve Yurdugül (2019)'un yaptıkları çalışmaya göre erkek öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarının kadın öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır (23).

Çalışmada elde edilen diğer bir sonuca göre ise yaş değişkenine göre e-öğrenme sürecine ilişkin hazır bulunuşluk ve beklenti arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Adams ve arkadaşları (2018)'nin yaptığı çalışmada Malezya'da öğrenim görmekte olan öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluğu araştırılmış ve çalışmanın sonucunda yaş değişkenine göre farklılık bulunmuştur (24). Teddy ve Swatman (2010)'in yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının e-öğrenme hazırlıklarında yaş ve cinsiyet değişkenleri değerlendirilmiştir; çalışmanın sonucunda e-öğrenme hazırlıklarında yaşın öğretmen adayları üzerinde önemli etkilerinin olduğu belirtilmiştir (25). Çalışmamızın aksine Oketch (2013) tez çalışmasında e-öğrenmeye hazır bulunuşluğu incelemiş ve çalışma sonucunda yaş bakımından herhangi bir fark bulunmamıştır (26). Çiğdem ve Yıldırım (2014)'in yaptıkları çalışmada da öğrenci özelliklerinin çevrimiçi öğrenmeye hazırlık üzerine etkileri incelenmiş ve çalışma sonucunda yaş açısından bir farklılık saptanmamıştır (27). Heo ve Han (2017)'in yaptıkları bir çalışmada çevrimiçi eğitim veren bir üniversitenin öğrencilerinin öz yönelimli öğrenmeye hazır bulunuşluk tahmininde motivasyon, akademik stres ve yaşın etkileri incelenmiştir (28). Adı geçen çalışmanın sonucunda çevrimiçi eğitim alan üniversite öğrencilerinin öz yönelimli öğrenmeye hazır bulunuşluk sonuçları ile yaş arasında ilişki bulunmamıştır. Mohammed (2018)'in yaptığı çalışmada da tıp fakültesi öğrencilerinin e- öğrenmeye hazır olma durumları değerlendirilmiştir. Mohammed (2018)'in yaptığı çalışma sonuçları çalışmamızla farklı çıkmış ve hazır bulunma ile yaş arasında ilişki olmadığı görülmüştür (29).

Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu 1. sınıf öğrencilerinin bilgisayara sahip olma durumu, internete erişimin sağlandığı yer, internet erişiminin sağlandığı cihaz, bilgisayar kullanım düzeyleri ve internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır. İnternet

kullanımı orta düzey olan öğrencilerin bilgi düzeyi yeterli ve yetersiz olan öğrencilere göre e-Öğrenme sürecine ilişkin hazır bulunuşluk ve beklentileri daha anlamlı bulunmuştur. Ouma ve arkadaşları (2013)'nin yaptıkları çalışmada öğrencilerin e-öğrenmeyi kabul edebilmeleri için bilgisayar konusunda teknik becerilere sahip olmaları gerektiği belirtilmiştir (30). Yine aynı çalışmada bilgisayar okuryazarlığı ile e-öğrenmenin kabulü arasında pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur. Yılmaz, Sezer ve Yurdugül (2019)'ün yaptıkları çalışmada üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk durumları incelenmiştir (23). Bahsedilen çalışmada kişisel bilgisayara sahip olan öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları kişisel bilgisayarı olmayanlara göre daha yüksek derecede bulunmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu 1. sınıfta yer alan öğrencilerin e-öğrenme Sürecine İlişkin Hazır Bulunuşluk ve Beklentileri incelenmiştir. Çalışmada yer alan öğrencilerin tamamı ön lisans programına yeni başlamış 1. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu üniversite yaşantılarında uzaktan eğitim almamış kişilerdir. Bu nedenle bu öğrenciler e-öğrenmeyi ilk kez deneyimleyip hazır bulunuşluk ve beklentilerini net bir şekilde belirtmişlerdir. Çalışmamıza katılan öğrencilerin e-öğrenme sürecindeki hazır bulunuşluk ve beklenti ölçeği puan ortalamaları yüksek bulunmuştur. Katılım sağlayan öğrenciler Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda yer alan 10 bölümde eğitim görmektedir. Öğrencilerin 10 farklı alandan katılım sağlamaları ve ölçek puanlarının yüksek olması birbirini destekler niteliktedir. Çalışmamızda e- öğrenmeye hazır bulunuşluk ve beklenti sonuçları cinsiyet ve bölümden etkilenmemektedir. Yani öğrencilerin cinsiyeti ya da buldukları bölüm e-öğrenmeye hazır olma durumu ya da beklentilerini etkilememektedir. Fakat çalışmamızda yaş ile e-öğrenme arasında anlamlı fark bulunmuştur.

Çalışmada yer alan öğrencilerin çoğu çevrimiçi öğrenmeye bilgisayar üzerinden katılım sağlamaktadır. Çalışmamızda bilgisayar kullanan öğrencilerin e-öğrenme anlamlılığı telefon kullananlara göre daha yüksek bulunmuştur. Bu durum bilgisayar kullananların e-öğrenmeye hazır bulunuşluk durumlarının yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Çalışmamız tanımlayıcı olarak yapılmış olup, öğrencilerin e-öğrenme hakkındaki hazır bulunuşluk ve beklentilerinin daha net belirlenmesi açısından nitel desende çalışmalar yapılması önerilmektedir. Ayrıca öğrencilere e-öğrenme sürecinde derslerin başlangıcından önce e-öğrenme ile ilgili eğitim ve teknik destek verilmesi hazır bulunuşluk konusunda katkı sağlayacaktır. Öğrencilere sağlanacak

teknik desteğin yanında bilgisayar ve internete erişimi olmayan öğrencilere yeterli destek sağlanması da e-öğrenme sürecindeki hazır bulunuşluğa pozitif etki edecektir.

Çalışmamız bir vakıf üniversitesinin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu 1. sınıf öğrencileri ile yapıldığı için araştırmacıların Türkiye’ de uzaktan eğitim ile eğitimini sürdüren okullarda büyük örneklem ve illerin dahil olduğu çalışmalar yapması önerilmektedir. Böylece yapılan karşılaştırmalı analizler sonucunda okullarda hazır bulunuşluk ve beklenti doğrultusunda eksik ya da iyileştirmelere yönelik düzenlemeler yapılması eğitimin etkinliği ve kalitesine olumlu katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

1. World Health Organization. (2020). WHO Director-General’s Opening Remarks at the Media Briefing on COVID-19-11 March 2020. Erişim Tarihi: 19.12.2021 Erişim Linki: <https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening>.
2. Amir LR, Tanti I, Maharani DA. et al. Student perspective of classroom and distance learning during COVID-19 pandemic in the undergraduate dental study program Universitas Indonesia. *BMC Medical Education* (2020); 20:392-399.
3. Remuzzi A, Remuzzi G. COVID-19 and Italy: What next?. *Lancet*,2020;395:225–1228.
4. Jackson D, Bradbury-Jones C, Baptiste D, et al. Life in the pandemic: Some reflections on nursing in the context of COVID-19. *Journal of Clinical Nursing*, 2020;29(13-14):2041-2043.
5. Aslan Ö. Öğrenmenin Yeni Yolu: E-Öğrenme. *Firat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2006;16(2):121-131.
6. Kopp M, Gröblinger O, Adams S. Five Common Assumptions That Prevent Digital Transformation At Higher Education Institutions. *INTED2019 Proceedings*, 2019; 1448-1457.
7. Tawafak RM, Alfarsi G, AlNuaimi MN, et al. Model of faculty experience in e-learning student satisfaction,” *International Conference on Computer Science and Software Engineering (CSASE)*, 2020;83-87.
8. Morin KH. Nursing Education After COVID-19: Same or Different?. *Journal of Clinical Nursing*, 2020; 29(14). 3117-3119.
9. Yamamoto TG, Altun D. Coronavirüs ve çevrimiçi (Online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 2020;3(1):25-34.
10. Jæger MM, Blaabæk EH. Inequality in learning opportunities during Covid-19: Evidence from library takeout. *Research in Social Stratification and Mobility*, 2020;(68).
11. Zhou L, Wu S, Zhou M et al. School’s Out, But Class’ On’, the largest online education in the world today: taking china’s practical exploration during the covid-19 epidemic prevention and control as an example. *Best Evid Chin Edu*, 2020;4(2):501-519.
12. Sintema ET. Effect of COVID-19 on the performance of grade 12 students: Implications for STEM education. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 2020;16 (7).
13. Baticulon ER, Alberto RN, Baron CBM, et al. Barriers to online learning in the time of COVID-19: A national survey of medical students in the Philippines. *medRxiv*, 2020;1-19.
14. Beaunoyer E, Dupéré S, Guitton MJ. COVID-19 and digital inequalities: Reciprocal impacts and mitigation strategies. *Computers in Human Behavior*, 2020; 111:1-9.
15. Hasan J, Bao Y. Impact of “e-Learning crack-up” perception on psychological distress among college students during COVID-19 pandemic: A mediating role of “fear of academic year loss”. *Children and Youth Services Review*, 2020; 118:1-9.
16. Gülbahar Y. Study of developing scales for assessment of the levels of readiness and satisfaction of participants in e-learning environments. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*,2012;45(2):119-137.
17. Hung ML, Chou C, Chen CH, et al. Learner readiness for online learning: Scale development and student perceptions. *Computers & Education*, 2010;55(3):1080–1090.
18. Paechter M, Maier B, Macher D. Students’ expectations of and experiences in e-learning: Their relation to learning achievements and course satisfaction. *Computers & Education*, 2010;54:222-229.
19. Korkmaz Ö, Çakır R, Tan SS. Öğrencilerin E-öğrenmeye hazır bulunuşluk ve memnuniyet düzeylerinin akademik başarıya etkisi *Students E-learning Readiness and Satisfaction Levels and Effects on the Academic Achievement. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2015;16(3):219–241.
20. Adnan M, Boz Yaman B. Mühendislik öğrencilerinin e-öğrenmeye dair hazır bulunuşluk ve memnuniyet düzeyleri. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 2017;8(2):218–243.
21. Fidan M. Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları ve Epistemolojik İnançları. *Hacettepe University Journal of Education*, 2016;31:536-550.
22. Olcay A, Döş B, Sürme M, ve ark. Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Elektronik Öğrenmeye Hazır Bulunuşluklarını Belirlemeye Yönelik Bir Çalışma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 2018;26 (2):427-438.
23. Yılmaz R, Sezer B, Yurduğül H. Üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarının incelenmesi: Bartın Üniversitesi örneği. *Ege Eğitim Dergisi*, (2019);20(1):180-195.
24. Adams D, Sumintono B, Mohamed A, et al. E-learning readiness among students of diverse background in A Leading Malaysian Higher Education Institution. *Malaysian Journal of Learning and Instruction*, 2018;15(2). 227-256.
25. So KKT, Swatman P. The diminishing influence of age and gender on e-learning readiness of teachers in Hong Kong. In: Tsang P., Cheung S.K.S., Lee V.S.K., Huang R. (eds) *Hybrid Learning. ICHL. Lecture Notes in Computer Science*, 2010;6248:4777-488.
26. Oketch Hada A. E-learning Readiness Assessment Model In Kenyas’ Higher Education Institutions: A Case Study Of University Of Nairobi. Master’s thesis. University Of Nairobi, Kenya, 2013.
27. Cigdem H, Yildirim O. Effects Of Students’ Characteristics On Online Learning Readiness: A Vocational College Example. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 2014;15(3):80-93.
28. Heo J, Han S. Effects of motivation, academic stress and age in predicting self-directed learning readiness (SDLR): Focused on online college students. *Education and Information Technologies*. 2017;23(1):61-71.
29. Mohammed YA. E-learning readiness assessment of medical students in university of fallujah. 2018 1st Annual International Conference on Information and Sciences, 2018;201-207.
30. Ouma GO, Awuar FM, Kyambo B. E-Learning Readiness in Public Secondary Schools in Kenya. *European Journal of Open, Distance and E-Learning*. 2013;16(2):97-110.